No. 1665 Zaterdag 27 November 1915. 32ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

DE OORLOG.

Het Grieksche raadsel wordt iets minder ingewikkeld. Aan sommige uitlatingen kan men zien, waar de oplossing te vinden is.

De Fransche Staatsminister DENYS COCHIN werd door Koning Constastyn in audiëntie ontvangen. De Verbonden Mogendheden hebben groote verwachtingen van dit onderhoud. De Franschman had ook een samenkomst met den ex-premier VENIZELOS en was voortdurend het voorwerp van publieke betoogingen ten gunste der geällieerden. De Regeering stelde hem een torpedojager ter beschikking om zich naar Salonica te begeven.

Dit gebeurde 19 November.

Den volgenden dag kwam Lord KITCHENER te Athene en werd eveneens bij den Koning toegelaten. Te zijner eere gaf de Engelsche Legatie te Athene een dejeuner, waartoe ook de Premier en de Ministers van Oorlog en Marine waren uitgenoodigd, evenals de Chef van den Griekschen staf. Deze laatste alleen nam de uitnoodiging aan. Na het dejeuner bracht Lord KITCHENER een bezoek aan den Premier, die al heel spoedig een tegenbezoek bracht. Met den Chef van den Staf had Lord KITCHENER een onderhoud van een paar uur.

Daags daarna hielden de Ministers raad waarbij ook de leden van den Etât-Major tegenwoordig waren.

Lord Kitchener schijnt wel zeer belangrijke mededeelingen of voorstellen te hebben gedaan.

Minister DENYS COCHIN werd na zijn terugkeer van Salonica opnieuw door den Koning ontvangen.

In de kabelgrammen heet het, dat de Verbonden Mogendheden zeer duidelijk aan Griekenland hebben te kennen gegeven, dat hun bedoeling niet is Griekenland te dwingen tot militaire medewerking aan den oorlog, maar wel, dat zij een gewaarborgde verzekering wenschen te ontvangen, dat dan ook nooit of nimmer, hoe de oorlogskans ook keere, Griekenland zich gewapenderhand in den strijd zal mengen.

Het antwoord op dezen eisch is nog niet bekend.

De gezanten der verschillende Mogendheden hebben gezamenlijk bij den Griekschen Minister-president een adres ingediend, waarin zij vragen hoe Griekenlands houding wezen zal ten opzichte der Verbondene troepen, zoo deze uit Macedonië teruggeslagen mochten worden naar Grieksch grondgebied.

Zoo heel zeker schijnen de Mogendheden Griekenland nog niet te vertrouwen, hoe vriendelijk de Koning ook was, tegenover den Franschen en Engelschen afgezant.

De beloften des Konings van een vriendelijke toenaderende houding gaan samen met de besliste verklaring vooralsnog niet aan den oorlog mee te willen doen. Of Koning Constantijn zich echter ook verbinden zal om op later tijdstip, als de oorlogskansen hem meer voordeel beloven, evenzeer zich te onthouden van een gewapend optreden, is nog een open vraag.

Intusschen beginnen de Serviërs van overwinningen te spreken en houdt de landing van Fransche en Engelsche troepen te Salonica aan.

Lord KITCHENER tracht er bij de Serviërs den moed in te houden door stellig en vast een goed einde in 't vooruitzicht te stellen, maar dit zou gebeuren bij SURPRISE. Zeker op Sinterklaasavond ! !

De Onderwijsvoorstellen.

Volgens de „Telegraaf" heeft de eerste sub-commissie van de Staatcommissie voor het onderwijs, die zich had bezig te houden met de redactie van art. 192 der Grondwet, voorzitter dr. D. Bos en secretaris Dh. C. Feit, den 20sten September aan de leden der volledige commissie het volgende voorstel gezonden. Hoe de „Telegraaf" aan het stuk kwam, zegt ze niet, maar vermoedelijk door verregaande indiscretie. Nu verschillende bladen er toe overgingen, het stuk van het Amsterdamsche blad over te nemen, meenen we het onzen lezers niet te mogen onthouden, hoezeer we de begane onbescheidenheid ook afkeuren.

Het voorstel, zooals de „Tel." het afdrukt, luidt:

1. Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regeering.

2. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht der overheid en bovendien, voor wat het algemeen vormend, zoowel lager als middelbaar onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en de zedelijkheid van den onderwijzer; het een en ander door de wet te regelen.

3. Het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet geregeld.

4. Overal wordt in het Rijk van overheidswege gelegenheid gegeven tot het ontvangen van voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs.

5. De voorziening in de kosten van het bijzonder algemeen vormend lager onderwijs, dat aan de bij de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt zoodanig geregeld, dat de vrije keus tusschen openbare en bijzondere scholen niet door geldelijke omstandigheden wordt belemmerd.

6. De Koning doet jaarlijks van den staat van het onderwijs aan de Staten-Generaal verslag geven.

In de toelichting wordt opgemerkt, dat de ontworpen redactie van het Grondwetsartikel in overeenstemming is met de regeling, welke de commissie voor de financiëele voorziening zóó van het openbaar als het bijzonder onderwijs gewenscht oordeelt.

Onveranderd zijn daarbij gebleven:

1. De bepaling, dat het openbaar onderwijs — welke term hier dezelfde beteekenis heeft als „de inrichting van het openbaar onderwijs" in het bestaande artikel — met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij de wet wordt geregeld.

2. De bepaling, dat van overheidswege overal de gelegenheid wordt gegeven tot het ontvangen van voldoend openbaar algemeen vormend lager onderwijs.

De volgende wijzigingen zijn aangebracht:

1. In overeenstemming met hetgeen in de Grondwetscommissie van 1912 algemeen werd goedgevonden, wordt thans gesproken van de aanhoudende zorg voor het onderwijs en niet uitsluitend van die voor het openbaar onderwijs.

2. Overal, waar in het tegenwoordig artikel sprake is van lager en middelbaar onderwijs wordt thans gesproken van „algemeen vormend" lager en middelbaar onderwijs.

3. Opgenomen is de bepaling, dat niemand door geldelijke omstandigheden in zijne keus tusschen openbaar en bijzonder lager onderwijs mag worden belemmerd.

4. De slotalinea is geredigeerd in overeenstemming met het eenstemmig verlangen der Grondwetcommissie van 1912.

In de Toelichting wordt de aandacht er op gevestigd, dat een bepaling wordt voorgesteld, volgens welke voortaan niemand in zijne keuze tusschen openbaar en bijzonder lager onderwijs van algemeene vorming zal mogen worden belemmerd door geldelijke omstandigheden. Met dezen term wordt bedoeld dat door de Grondwet de financiëele gelijkstelling zal worden gewaarborgd tusschen het openbaar lager onderwijs en het bijzonder onderwijs, hetwelk aan de daarvoor te stellen voorwaarden van degelijkheid voldoet, anderzijds. Die bepaling is dus te beschouwen als de bekroning van den arbeid der Staatscommissie, wijl daarmede door den Grondwetgever zal worden vastgesteld, dat de lager-onderwijswet een zoodanig stelsel zal moeten bevatten, dat van schoolstrijd geen sprake meer zal kunnen zijn.

De commissie is in de eerste plaats van oordeel, dat het stelsel, volgens hetwelk aan het openbaar en het bijzonder onderwijs op gelijken voet aanspraak wordt gegeven op bekostiging van overheidswege, beperkt zal moeten blijven tot het eigenlijke volksonderwijs, d.w.z. tot het lager onderwijs van algemeene vorming, (zoowel gewoon, als uitgebreid en meer uitgebreid lager onderwijs) met inbegrip van het daaraan voorafgaand voorbereidend lager onderwijs. Acht men den steun, uit 's Rijks kas thans gegeven aan het bijzonder universitair, gymnasiaal en middelbaar onderwijs, onvoldoende, dan kan dit aanleiding vormen tot verhooging van de subsidiën, thans in uitzicht gesteld. Hierbij is de commissie uitgegaan van de volgende gedachte: De kosten, aan het stichten en in stand houden van een school in het algemeen verbonden, zijn in drie groote groepen onder te verdeelen, n.l. 1e in de kosten van personeel; 2e de overige exploitatiekosten, waaronder dan de kosten van onderhoud, leer- en hulpmiddelen, enz. worden samengevat, (in het kort dus de jaarlijksche onkosten met uitzondering van die voor het personeel), en 3e de bouw en inrichtingskosten.

Ad. I. Wat nu de uitgaven, sub 1e bedoeld betreft, meent de commissie dat voortaan niet meer eene regeling der minima door de wet moet worden gegeven, doch eene regeling der normale wedden. Die regeling zal hebben te bevatten een aanvangswedde, met eene periodieke opklimming, in verband met dienstjaren benevens een naar gelang den levensstandaard voor de verschillende gemeenten varieerende standplaatstoelage. Met het oog op deze toelage zullen de gemeenten derhalve in een bepaald getal klassen zijn te groepeeren, waarbij rekening wordt gehouden met de indeeling der gemeenten in klassen volgens de tabel, behoorende bij de wet op de personeele belasting. Bij het vaststellen van deze normale jaarweddenregeling zal er tevens rekening mede gehouden worden, dat verheffing van het peil van het volksonderwijs in de eerste plaats verbetering eischt van de thans geldende regelingen omtrent de opleiding van onderwijzers. De commissie heeft dan ook de wettelijke bepalingen omtrent de opleiding en omtrent de bevoegdheden van onderwijzers aan een ingrijpende herziening onderworpen. De vereischten waaraan men te voldoen heeft, om tot het onderwijzersambt toegelaten te kunnen worden zullen aanmerkelijk verzwaard en de duur der opleiding in verband daarmede met enkele jaren verlengd worden.

De kosten nu van de bezoldiging van het onderwijs, volgens de jaarweddenregeling, zullen, naar de commissie zich dat voorstelt, ten volle uit de Staatskas vergoed moeten worden zoowel aan de gemeentebesturen voor de openbare als aan de schoolbesturen voor de erkende bijzondere scholen.

Ad. II. Ten aanzien van de overige exploitatiekosten gaat de commissie uit van de gedachte, dat het mogelijk is voor iedere gemeente het cijfer vast te stellen, dat gemiddeld per leerling over een bepaald jaar aan de openbare school is ten koste gelegd. Aan het bestuur van iedere erkende bijzondere school zal dan, om gelijkheid van behandeling te verzekeren, van overheidswege in diezelfde gemeente over dat jaar hetzelfde bedrag vergoed moeten worden, vermenigvuldigd met het getal der leerlingen, welke van die school gedurende dat jaar hebben gebruik gemaakt.

Ad. III. De schoolgebouwen eindelijk, zullen naar regelen, geleidelijk voor de openbare en bijzondere scholen, ook voor het bijzonder onderwijs door de gemeentebesturen gesticht en ingericht worden. Op aanvrage van ieder schoolbestuur, hetwelk aantoont, dat een zeker getal leerlingen zijne school zal volgen, moet hiertoe door het gemeentebestuur worden overgegaan. De schoolgebouwen blijven dan eigendom der gemeenten, doch worden om niet, aan de schoolbesturen ten gebruike afgestaan, terwijl de schoolbesturen voor het gewone onderhoud hebben te zorgen. De waarborg, dat alsdan niet onnoodig om stichting van een school zal worden gevraagd zal hierin worden gevonden, dat het schoolbestuur een zeker percentage van de kosten van bouw en inrichting vooraf als waarborgsom in de gemeentekas zal hebben te storten, welk bedrag later slechts dan wordt terugbetaald, wanneer gedurende een zeker getal jaren de school bezocht is geworden door ten minste een in de wet daarvoor te noemen getal leerlingen, en derhalve door de praktijk is aangetoond, dat die school noodig en levensvatbaar is.

De voorwaarden, aan welke de aldus vrijwel geheel uit de overheidskassen bekostigde bijzondere scholen zullen hebben te voldoen, zijn tevens scherper omlijnd dan thans in art. 59 der Lager-onderwijswet het geval is. Zonder dienaangaande in dit stuk in bijzonderheden af te dalen moge slechts vermelding vinden, dat het voorstel zal worden gedaan een door de Kroon te benoemen en buiten eenig schooltoezicht staanden onderwijzersraad in het leven te roepen, waardoor in gevallen van twijfelachtigen aard de gelegenheid van beroep op een onpartijdig college wordt opengesteld.

Ten aanzien van het voorbereidend lager onderwijs is de commissie van meening, dat niet aan alle gemeenten de verplichting kan worden voorgesteld, dat in gemeenten, die zich dit onderwijsbelang aantrekken, de bijzondere bewaarscholen aanspraak krijgen op een gelijke uitkeering per leerling als die gemeente daaraan zou ten koste leggen voor het geval de ouders van alle kinderen in die gemeente, voor wie bewaarschoolonderwijs wordt verlangd, met de openbare bewaarscholen in die gemeente genoegen zouden kunnen nemen. Een zoodanige financiëele gelijkstelling ook voor het voorbereidend lager onderwijs is een noodzakelijke aanvulling van het voor de volksschool ontworpen stelsel, omdat anders het gevaar zou blijven bestaan, dat op grond van geldelijke bezwaren de kinderen reeds kunstmatig in de richting hetzij van het openbaar, hetzij van het bijzonder onderwijs zouden worden geleid en de keuze dus reeds onvrij zou zijn, nog voor dat met het gewone lager onderwijs een aanvang wordt gemaakt.

De luchtoorlog in den veldtocht 1914—1915.

Oberleutnant Walter Oertel, oorlogscorrespondent van het „Deutsche Luftfahrer Zeitschrift", schrijft aan zijn blad de hieronder volgende mededeelingen, waarvan de publicatie is toegestaan door den chef van den generalen staf van het Duitsche veldleger.

Toen in den zomer van het vorige jaar de oorlog uitbrak, stond men wat betreft den luchtoorlog, voor een volkomen novum. Van de Franschen wist men, dat zij eenige luchtschepen van het halfslappe-systeem bezaten, dat ze met den bouw van een luchtschip van het stijve systeem bezig waren, en dat hun vliegkampen beschikten over talrijke machines en zeer veel goede aviateurs. Van de Engelsche aviatiek wist men weinig; het bouwen van luchtschepen door het Engelsche leger was steeds met een fiasco geëindigd. De Russen bezaten een in Duitschland gekochten Parsival, een aantal Fransche vliegmachines en verder de reuzen oorlogs-vliegmachines systeem „Sikorski", waarvan men in Rusland veel ophef maakte.

Duitschland en zijn bondgenoot Oostenrijk-Hongarije konden daartegenover stellen een groot aantal luchtschepen, vooral Zeppelins en verschillende andere soorten van bestuurbare ballons. Wat betreft de vliegmachines, was er de laatste jaren met grooten ijver gewerkt aan de organisatie van een goed corps aviateurs, zoodat men ook in dit opzicht rustig het treffen kon tegemoet zien. De Oostenrijksche militaire aviateurs waren wel is waar klein in aantal, doch ze waren uitstekend geoefend en hadden bovendien alleen de Russen tegenover zich, wier aviatiek de kinderschoenen nog niet ontwassen was.

De Franschen trokken het eerst van leer. Met groote stoutmoedigheid trokken de Fransche vliegers het Duitsche binnenland in om door vernietiging van gewichtige gebouwen de Duitsche mobilisatie te bemoeilijken. Als ooggetuige kan ik verklaren, hoe we in de eerste dagen van den oorlog in Frankfort bijna dagelijks bezoek kregen van de vijandelijke vliegmachines. In hoofdzaak hadden de Franschen het daarbij gemunt op de Rijnbruggen en op het station te Frankfort, hoewel enkele Fransche vliegers veel dieper in Duitschland doordrongen tot Neurenberg enz. Deze aanvallen liepen zonder eenig succes af, deels door de oplettendheid der wachters, die met hun vuur de vliegers verjoegen, en deels ook door de slechte constructie van de meegevoerde bommen, die, zooals ik zelf gezien heb, sprongen voor ze den grond bereikt hadden.

De Russen zonden slechts éénmaal een Sikorski-machine diep Pruisen in, een uitstapje, dat de reuzenmachine slecht bekwam, want ze werd naar beneden geschoten. Sedert hebben de Sikorski-vliegtuigen zich niet meer aan ons vertoont.

Wij rukten op en Duitsche, Fransche, Oostenrijksche-Hongaarsche en Russische vliegers stieten op elkaar. In de eerste plaats zagen alle partijen zich genoodzaakt hun inzichten omtrent de vlieghoogte te veranderen. Zij moesten tot 2000, ja dikwijls tot 2500 M. hoogte stijgen om eenigermate beschut te zijn voor het vijandelijke vuur. Bij die vliegers, die in Servië en voornamelijk op het oorlogstooneel in Montenegro werkzaam gesteld werden, kwamen zelfs vlieghoogten van 3000 tot 3500 M. voor, een feit, dat tot vergrooting der motor-capaciteit drong.

De aviateurs gingen bij de gevechten van het eerste oprukken voor alles elkaar zorgvuldig uit den weg. Hoofdzaak was voor beide partijen een snelle en betrouwbare verkenning. Onze vliegerorganisatie voldeed uitmuntend. De vliegerkampementen waren zeer snel opgeslagen en de benoodigde telefoonleidingen vlug gelegd. Als werkkamer diende een omnibus, waarin alles wat voor het maken der aansluitingen noodig was, onmiddellijk voor de hand lag. De keus van terreinen, geschikt voor aviateurskampen, was niet eenvoudig, want, behalve dat ze gelegenheid moesten bieden tot gemakkelijk opgaan en landen, moesten de tenthangars zooveel mogelijk gedekt zijn voor het gezicht van vijandelijke vliegers, om zooveel doenlijk te voorkomen, dat deze er bommen op zouden werpen.

Een hoogst aangename verrassing was het voor ons te kunnen constateeren, dat de Duitsche vliegmachines zich, waar het op snelheid van stijgen aankwam, de meerderen toonden van die der geallieerden. Onze tegenstanders staakten in het verder vervolg spoedig hun afstandsvluchten en beperkten zich voor alles tot verkenningen in de naaste omgeving.

Eerst nadat de Zeppelins hun aanwezigheid zeer onaangenaam lieten bemerken, begonnen de aanvallen op ver afgelegen doelen weer, nu echter hoofdzakelijk ondernomen door Engelschen, welke aanvallen blijkbaar voortkwamen uit vrees, dat op een mooien dag, of liever nacht, Londen wel eens met bommen beworpen zou kunnen worden. Want de Zeppelins hadden reeds krachtig meegestreden. In den strijd om Luik had een Zeppelin duchtig meegewerkt, zijn bommen brachten vrees en schrik in Antwerpen en Ostende en toen na inneming dezer twee plaatsen de Zeppelins tot Engeland hun tochten uitstrekten en met succes Engelsche kustplaatsen bombardeerden, sagen de Engelschen duidelijk in, dat, als de Duitschers het wilden, ook Londen lang niet veilig voor hen zou zijn. Vandaar, dat de Engelsche aviateurs aanvallen deden op Friedrichshafen en de luchtschiphallen te Düsseldorf. Ook in het Oosten verleenden de Zeppelins flink hun medewerking bij Ossowiec en Warschau. De Fransche luchtschepen vertrouwden zich daartegenover niet aan het front. Eenmaal slechts bij gevechten om Luneville, vertoonde zich een Fransch luchtschip; verder werd er niet lang geleden op een nacht door een luchtschip een aanval gedaan op Straatsburg. Waarom de Franschen geen intensiever gebruik maken van hun luchtschepen, schijnt onverklaarbaar.

De Engelsche vliegers toonden zich kranige en goed geoefende aviateurs. Eigenlijk waren zij het, die het eerst luchtgevechten aanvaardden; de Franschen volgden spoedig hun voorbeeld, vooral nadat zij hun groote gepantserde vechtmachines in dienst gesteld hadden.

In het verdere verloop van den positie-oorlog traden voornamelijk in het Westen de vliegmachines in groot verband op en werden aanvallen gedaan door geheele vliegtuig eskaders. Het voordeel van een dergelijken aanval ligt voor alles hier, dat, op hoe meer plaatsen tegelijk de aanval plaats heeft, des te grooter de gestichte verwarring is en des te grooter ook de kans voor alle aan den overval deelnemende vliegtuigen om ongedeerd te ontkomen.

Op het oostelijk oorlogstooneel (ten minste op het zuid oostelijk deel, waar ik zelf was) werden nooit dergelijke vliegtuigeskaders gevormd. Men beperkte zich daar tot verkenning door enkele machines, waartoe bovenal het karakter der streek en het geringere aantal vliegtuigen bij één legerafdeeling behoorend, aanleiding gaven. Zeer interessant zal het zijn, hoe de luchtoorlog zal verloopen op het allernieuwste, het zuidelijke oorlogsterrein, waar men in het hooge gebergte steeds met moeilijke opstijg- en landingsterreinen te maken zal hebben.

In de Karpathen heeft naast de Duitsche, de, wel is waar in aantal geringe, doch prachtig geoefende en kranige Oostenrijksch-Hongaarsche aviateursafdeeling uitstekend voldaan. Zooals bekend, hadden de Russen over het K. en K. leger een groote overmacht aan cavalerie; gelukte het den met groot bravour vooruitrukkenden ruiterdivisie's slechts onder zware verliezen den dichten sluier op te heffen, die de Russen over hun marsch hadden gelegd, hier kwam de vliegersverkenning te hulp, die zelfs bij de slechtste weerstoestanden uitstekend werkte en nauwkeurige berichten bracht over den tegenstander.

Het aantal machines, dat bij het begin van den oorlog bij de Oostenrijkers voorhanden was, was niet groot. Daarom moesten machines van Duitschland gekocht worden, die zeer goed voldeden. Het bleek echter spoedig, dat men bij de gevechten in de Karpathen, in verband met de daar voorkomende buïge winden, de groote hoogten, die overvlogen moesten worden, en verder met het oog op het ontbreken van eenige noodlandingsplaatsen, verboven de gewoonlijk, gebruikelijke motorcapaciteit moest gaan. Dit was ook het geval in den oorlog tegen Servië en vooral tegen Montenegro. De geweldige bergmuur der Karpathen werd echter overvlogen evenals de scherpgetande bergruggen der Karst. Er werden bommen geworpen op de hoog in de bergen gelegen stellingen der Montenegrijnen en de havenpier van Antivari werd verwoest.

Door de krachtige aanvallen der K. en K. vliegers werd de ontscheping van troepen en oorlogsmateriaal te Antivari voortdurend verhinderd; eens werd daar zelfs door Oostenrijksch-Hongaarsche watervliegtuigen een aanval op schepen ondernomen, welke spoedig door den vijand op de vlucht gejaagd werden.

Men moet hierbij niet uit het oog verliezen, dat een noodlanding in dat terrein geheel onmogelijk is. Overkomt een vlieger daar iets, dan moet hij, als hem dat nog lukken kan, op het water dalen, onverschillig of hij in een land- of een water vliegtuig zit.

De vlieghoogten, waartoe men daar stijgen moest, waren soms buitengewoon. Daar zoowel in de Karpathen als in het Karstgebergte de tegenstanders zich op 1800 tot 2000 M. hoogte hebben ingegraven, moet de aviateur tot 3500 M. hoogte gaan om eeniger mate veilig te zijn voor het vijandelijk vuur.

Bij de nieuwste constructie zit de waarnemer achter, wat in de practijk goed blijkt te voldoen. Zijn uitrusting bestaat behalve uit de noodige photografie- en signaaltoestellen uit mauserpistolen als handwapens, en een normaal machinegeweer met waterafkoeling; verder uit rijkelijk munitie. De waarnemer werpt de bommen, waarvan er verschillend zoowel wat grootte als werking betreft.

Een uiterst moeilijk vraagpunt is dat der vliegterreinen. Bij het oneffen terrein en den modderigen bodem in het voorjaar en den winter was men menigmaal verplicht met planken groote vloeren te maken om behoorlijk opstijgen en landen mogelijk te maken.

De samenwerking met de artillerie, vooral met de zware batterijen, was steeds uitstekend. Door goede photografische opnemingen werd de plaats der vijandelijke batterijen nauwkeurig vastgesteld en werd de uitwerking van het vuur daarop van uit het vliegtuig waargenomen.

In dit opzicht bieden de belegeringen van Przemysl en vooral de gevechten bij Krakau leerzame voorbeelden voor het samenwerken van artillerie met vliegmachines. Met behulp der vliegers werd gedurende de belegering het verkeer met Przemysl onderhouden en toen Przemysl eindelijk viel, volbrachten drie vliegmachines kranig voor de laatste maal den tocht door de vuurbarrière der Russen om als ooggetuigen het bericht van den heldhaftigen ondergang der Karpathenvesting over te brengen.

De Russen beschieten elke vliegmachine hevig; de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen slechts dan, wanneer het ook werkelijk mogelijk is haar naar beneden te schieten. Een bepaalde passieve bravour moet den Russen worden toegekend; koelbloedig breken ze door de vuurzône heen. Luchtgevechten aanvaarden ze niet als zij ze maar kunnen vermijden; zij vliegen terug, zoodra ze door een vliegmachine aangevallen worden.

Ook de organisatie van den Russischen vliegdienst is minder goed en systematisch dan die bij het Oostenrijksch-Hongaarsche leger.

Wat afstandsvluchten betreft, hebben de Russische aviateurs weinig gepresteerd. Zij beperken zich tot de verkenningen der verhoudingen onmiddellijk voor hun front. Ongetwijfeld hadden ze van den aanvang af gebrek aan een goed en goed geoefend aviateurscorps; hun verliezen aan aviateurs, zoowel door naar beneden schieten als ook door weers omstandigheden, zijn zeer groot geweest. De Karpathen hebben hun een groot aantal vliegers gekost. Door deze verliezen is het getal der zich nog in dienst bevindende werkelijk goede aviateurs zeer beperkt. Zij worden bepaald ontzien. Om een voorbeeld te noemen: ik ben twee maanden aan het gevechtsfront in het Oosten geweest, zonder ook maar één enkelen Russischen vlieger te zien. In het begin van den oorlog vlogen de Russen ook tamelijk laag, wat hun eveneens op een aantal machines te staan is gekomen. Nu zijn ze slimmer geworden en blijven ze doorgaans op grooter hoogte.

Het materiaal aan vliegmachines, dat de Russen mee in het veld namen, was overwegend van Franschen oorsprong. Van Russisch maaksel waren eigenlijk alleen de reuzenvecht machines Sikorski, waarvan de Russen zich wonderen voorstelden, doch die zeer weinig hebben uitgericht en nauwelijks te voorschijn zijn gekomen.

Wanneer we dan het Russische met het Oostenrijksch-Hongaarsche aviateurscorps vergelijken, kan het oordeel, zoowel wat materiaal als vooral wat oefening en prestaties betreft, slechts ten gunste van het laatste uitvallen. Gedurende bijna 10 maanden van den oorlog hebben de K. en K. vliegertroepen getoond, dat zij zoowel wat uitrusting, als vooral wat durf en uithoudingsvermogen aangaat, op buitengewoon hoogen trap staan en verre superieur boven de Russen.

Het beschieten van luchtvaartuigen is met het oog op de groote hoogten, waarop tegenwoordig wordt gevlogen en de snelle verplaatsing van het bevochten doel buitengewoon moeilijk en er behoort werkelijk eenig geluk bij om een vliegmachine tot dalen te brengen.

De talrijke beschietingen van vliegtuigen, waarvan ik getuige was, zoowel van ons als van de Franschen, bleven steeds zonder gevolg. Het meeste resultaat werd nog met de houwitsers behaald, doch men gebruikt deze met het oog op het groote munitieverbruik niet graag tegen de aviateurs. In het algemeen is echter een hevige beschieting reeds voldoende om een vlieger tot den terugtocht te doen besluiten, zoodat hij zijn opdracht, bommen te gaan werpen, niet kan volvoeren.

Dat hoe langer hoe meer steeds grooter wordende aantallen luchtschepen en vliegmachines in onderling verband optreden, wijst op de nieuwe wegen, welke de luchtoorlog in de toekomst zal inslaan. In elk geval kunnen wij deze ontwikkeling rustig tegemoet zien, daar wij ons overwicht op onze tegenstanders zoowel op het gebied van de luchtschip- als van de vliegdienstorganisatie, wat qualiteit zoowel als wat quantiteit betreft, hebben doen blijken en onze aviateurs, wat durf en bekwaamheid aangaat, werkelijk onovertrefbaar zijn.

Hoe de mensch zich houdt in den oorlog.

Dr. Spier schreef onlangs in het „Berliner Tageblatt" een hoogst bemoedigend artikel over de praestaties van het nu levende geslacht in vergelijking met oudere geslachten, waarbij het maar al te vaak wordt achtergesteld, vooral wat zijn weerstandsvermogen en zijn krachtsontwikkeling betreft. De Duitsche geleerde wijst o. a. op de indrukwekkende historie van den looper van Marathon, die het overwinningsbericht van Salamis naar Athene bracht.

Voor het overbrengen van dat bericht van Salamis naar Athene gebruikte hij een tijd, die nu elke getraineerde hardlooper hem spelend verbetert. Een afstandslooper legt thans 40 K. M. in ongeveer 2¾ uur af, soms iets meer en soms iets minder. De Salamis-looper gebruikte in verhouding veel meer tijd en viel na afloop dood neer! Een tegenwoordige sportman is na zulk een praestatie frisch en flink. Maar in den ouden tijd was die Marathon-geschiedenis een record!

Zoo is er meer.

In de jongste wedstrijden hebben springers hooger dan 2 meter gesprongen en bijna 8 meter ver, met een polstok vier meter hoog. Anderen hebben 100 M. in 10 seconden afgelegd. Geen dier, geen leeuw, en geen panter, geen paard en geen hert, zegt dr. Spier, kan over zulke afstanden springen. Wat in het zwemmen, werpen, enz. gedaan is, overtreft al wat vroeger gebeurde verre. Boksers, worstelaars, athleten hebben door goede oefening alle voorgangers uit vroeger eeuwen overtroffen. Een Weensche athleet b.v. is er in geslaagd 400 pond boven zijn macht te brengen en daar te houden. Zelfs Milo van Kroton zou hem dat niet hebben nagedaan.

Dat zijn persoonlijke daden en zij bewijzen niets van de hoedanigheid der massa? Ja, maar die groote daden van vroeger waren ook daden van enkelingen. De heroën van vroeger zijn als onze recordmakers. En bovendien bewijst het iets voor een volk als het zulke enkelingen voortbrengt.

In den oorlog echter moest blijken wat de massa thans beter of minder goed dan vroeger verrichten kan.

Tot het hoofdstuk behooren ook gehardheid en uithoudingsvermogen tegen weersgesteldheid, tegen ziekten, tegen honger, tegen verwondingen, tegen geestelijke storingen, en hoe schitterend komt thans de massa daarin uit!

Vroeger zouden de menschen ook grooter en krachtiger en zwaarder geweest zijn. Maar het tegendeel is waar. Zelfs de élite van vroeger, de ridders, kunnen niet veel zwaarder geweest zijn, dan hun nakomelingen. Het bewijs is te leveren, want de wapenuitrustingen van vroeger passen den gemiddelden mensch van tegenwoordig niet meer. Zij zijn te nauw vooral om de borst.

Men meende tot nu toe, dat de marschvaardigheid de geschiktheid om honger en ontberingen te verdragen, minder groot zijn dan vroeger. Ook dat smart, wonden, zielsschokken nadeeliger gevolgen hebben voor den tegenwoordigen mensch dan vroeger.

Maar het leger van Hindenburg heeft toch marschen gemaakt, zooals nooit in eene krijgsgeschiedenis gemeld zijn; 70 kilometer en dergelijke afstanden per dag!

En dan voortgezette marschen van verscheiden dagen met een gemiddelde marschlengte, zooals noch in 1870, noch in 1813 vermeld zijn. Nergens is gedurende dezen oorlog een operatie niet gelukt, doordat troepen niet meer in staat waren zooveel te loopen, als van hen verlangd werd. Aan alle eischen, aan de lichamen der soldaten gesteld, werd voldaan. Wie de troepen gevolgd heeft, door moerassen in de hondsdagen, door zandwoestenijen, in regen, in sneeuw, die zal moeten erkennen, dat de Romeinsche legioenen van Drusus langs hunne heerwegen geen grootere bravourstukken heb ben vertoond.

Het hongerlijden heeft geen catastrophen opgeleverd. Misschien hielp hier de energie der ziel mee, waarvoor de moderne mensch kracht weet te putten uit bronnen die niet zoo rijkelijk vloeiden voor zijn voorvaderen. Die bronnen zijn verantwoordelijkheidsgevoel, plichtsgevoel, godsdienst, vaderlandsliefde. Als „Kultuurmensch" is hij niet slechts lichamelijk, maar ook psychisch beter uitgerust. Een mensch heeft soms meer aan stalen zenuwen en zielskracht, dan aan een stierennek en veel biceps.

Zulk een mensch kan meer weer staan dan een reus met kinderverstand en leeuwenkracht.

Natuurvolken bezitten tegen honger en ziekten of lang lijden een minimalen weerstand. De fabel van extra langen levensduur bij die natuurvolken schrapt dr. Spier met de mededeeling, dat men o. a. bij de negers zelden grijsaards aantreft. En wat het verdragen van verwondingen betreft, zoo hebben Mucius Scaevola of andere liefhebbers van zelf verwondingen en pijn zich niet moediger kunnen gedragen dan de soldaten van allerlei naties in dezen oorlog. In de hospitalen kan men staaltjes van heldenmoed in lijden zien.

Regen in Polen.

Bouchholz, die in de „B. Z. am Mittag" menige aardige schets van het oorlogsterrein geschreven heeft, vertelt nu van den regen in Polen.

Vroege morgen. Poolsche vlakte. Ver, ver het grijs.

Langs een grijze platanen-allee rijden onze batterijen. De kanonnen rammelen, stooten, hotsend. De dikke wielen glijden nu eens naar den eenen, dan naar den anderen kant in diepe plassen, en spatten hooge fonteinen op. Een stortbad van vuil voor paarden, voertuigen en manschappen. Van de grijze platanen druipt de regen van den nacht.

's Morgens is het droog geworden. De verweerde kanonniers kijken echter wantrouwig naar de lucht. Zal het er bij blijven?

Van de verhitte buiken der paarden stijgen witte dampwolken omhoog. Uit de grijze uniformen en jassen komt de wasem van verdampend water. Heel de lange stoet stoomt van vocht, dat verdampt.

Ik wil een sigaret aansteken, haal een lucifersdoosje te voorschijn. Probeer het één, tweemaal, het gaat niet.

„Meier, geef me vuur. Mijn lucifers zijn nat geworden."

Hij knipt zijn zaktoestel aan. Mijn sigaret is echter vochtig geworden, ze wil ook niet branden. Ik gooi ze weg. Ik gooi mijn vijf en twintig sigaretten weg.

„Heb jij een droge?"

„Neen. In mijn zak is sedert gisteren alles pap, ik ben heelemaal klets nat. Zou het vandaag droog blijven?"

Ik haal de schouders op, houd me aan een nat touw vast, dat van een wagen afhangt en laat mij meetrekken.

Klets, een douche van chocoladecrême in het gezicht. Ik wisch het vuil met mijn mouw uit het gezicht. Spuw het zand uit, dat tusschen mijn tanden knarst.

„Kijk eens", zegt er een en wijst in de schijnbaar oneindige verte, „daar komt de regen."

De lucht, ontzaggelijk in deze vlakte, heeft een koude-grijze monumentaliteit. Het is als hing daarboven de heele vuile wasch der Titanen, alleen daar opgehangen om ons te verstikken, om onze opgewektheid en humeur stelselmatig den nek om te draaien. Deze grijze vlakte met haar akkers, waarop het vruchtbare leven gestorven is, met haar grauwe vijvers, haar treurig riet, haar misvormde dennen, haar nat zand en daarboven deze ontzaggelijke droogzolder van den hemel met zijn smerige, rollende wolkenwasch en wij daartegen, deze kleine, dunne stoet op den mageren landweg.

En nu komt de regen uit de verte. Daarginds is de grijze wasch nu tot een groot laken uitgespannen. Daarginds komt het aan, ons tegemoet. Het is als een gordijn, dat naderbij geschoven wordt en het benevelde uitzicht op de bosschen en de zachte golvingen van het land verslindt en opvreet. Met hun lang haar en lange sleepende gewaden. Het komt naderbij, men hoort het reeds ruischen. Het komt. Wie zal zich daartegen te weer zetten?

De laatste boomen van de allee zijn reeds gehuld in het grijs van het kleed van het spook. Nu het midden van den weg, nu strijkt ons de natte sleep over het gezicht. We gaan als in een grijze zee, in den blinde vooruit.....

Rust in den regen, in een afgebrand dorp. Stukken van muren smeulen nog. Waarheen te gaan? Men blijft achter zijn wagen staan en laat zich verder nat regenen. Uit zijn broodzak haalt men een stuk nat kommiesbrood te voorschijn. Het verbrokkelt tusschen de vingers. Men eet het desniettemin en ziet, in gedachten verzonken, hoe iemand langs den weg zit te grijzen. Ge vraagt u af, wat wil die kerel daar langs den weg in het kletsnatte gras te lachen.

Het is een doode Rus. Achter hem smeulen de zwarte puinhoopen. En hij zit daar met zijn verglaasde oogen te grijzen.

Van den helm druipt en siepelt het in den nek, een beekje loopt in langs den rug, de kuiten af in de schoenen. Moest men de schoenen eigenlijk niet eens omkeeren.

Verder hotst de stoet. Het regent. Het regent. De handen heeft men diep in de zakken. Uit de mouwen loopt het water in de zakken. Daar binnen zijn meertjes, waarop geknakte sigaretten, zakdoeken, touwtjes, chocolade en allerlei andere bruikbare voorwerpen drijven. Het regent. Van den helm loopt een zwarte soep over het voorhoofd en langs de neusvleugels in den mond. Rug en schouders kleven aan de kleeren vast. De kuiten zijn verkleumd. In de schoenen kletst en siepelt de modder.....

En dan! als het begint te schemeren wordt halt gemaakt. Aan den rand van een hoog dennenbosch.

„Tenten opslaan. Koken."

De sergeant-majoor roept: een half uur van hier, half-links door het bosch kan men water krijgen. Daar staan drie huizen. Vooruit, water halen en koffie koken. Eenigen gaan met emmers weg en verdwijnen in den regennevel, die om het bosch hangt. De tanderen slaan een bivak op. Natte tentbanen worden uitgespannen. Palen ingeslagen. Men schept aarde op de putten van de tentbanen en legt takken op het doek, opdat de regen er niet zoo gauw doorheen komt. Stroo, dat men heeft meegebracht, wordt in de tent gestopt.

Een haalt kook- en eetgerij. Bij de proviandwagens verdeelt de foerier met zijn dikke, roode, kletsnatte handen vleesch en commiesbrood, dat reeds half doorweekt is.

De meesten zijn reeds onder de tent weggekropen om bescherming te zoeken tegen den regen. Niemand heeft lust om te koken. Men is afgestompt.

Daar komt de sergeant-majoor. „Laat niemand het wagen", zoo roept hij met zijn commandeerstem, „te gaan slapen voor hij gegeten heeft...."

We liggen in een nieuwe tent, door elkaar heen. Niemand ziet wat van den ander. Ik lig met mijn gezicht naast de laarzen van een dikken kameraad. Onmiddellijk snurkt hij, de gelukkige.

We liggen door elkaar, omdat men zich een plaatsje uitzoekt, waar het het droogst is. Op mijn borst vallen voortdurend druppels, omdat de tentbaan een scheur heeft. Gehanst, bedrijvig gaat het, drup, drup, drup. Hier kan men niet met het gezicht liggen. Naast de laarzen van een kameraad het gezicht te hebben is ook niet verkwikkelijk. Hem drupt het — ik hoor het — op den neus. En dat bezorgt hem een onrustigen slaap. Hij draait zich om en stoot me daarbij zijn hak tusschen de tanden. Ik draai me zoo, dat het me op den rug druipt. Hu, wat is het stroo hier nat onder mijn gezicht. Ik heb het ellendig koud. Een ander hoor ik met de tanden klapperen en vloeken. Desniettemin hangt hier een vochtige, warme lucht, waarin men bijna stikt. Zal ik er maar weer uit gaan?

Ik hoor hoe de regen onophoudelijk op de gespannen tentbaan trommelt. Dat maakt een merkwaardig leven.

Het regent, het regent. Om ons heen ruischt het bosch onstuimig. Het steunt, kraakt, maakt lange geluiden.

Ik doe het toch, ik ga er uit. Onder deze tent stikt men. Ik kruip rond. Wel beroerd, waar is nu de uitgang? Voorzichtig kruip ik over de kameraden heen. Blijf toch stil liggen, kerel, knort er een. Een ander trap ik op de hand. Ik kan er niets aan doen. O, hier is de uitgang. Ik kruip naar buiten.

Daar ligt het wachtvuur, rood in den nacht. Het smeult in het diamant geschitter van verlichte regendruppels. Zwarte gedaanten er om heen met wild stoomende jassen; bevende handen en knieën warmen zich.

Maar eens komt er toch weer een dag, dat de zon het spokenleger van den regen verstrooit, de vuile wasch van den hemel wegschuift. Dan prijkt een regenboog aan de lucht in de schoonste kleuren van het paradijs, lachend rood, groen, violet, oranje ......en door de poort van dezen regenboog trekken de soldaten bin-

nen in het nieuwe, goede goede humeur......

De Paus en de ter dood veroordeelde Belgen.

De *Osservatore Romano* meldt: De Paus, was van verschillende zijden, maar bijzonder door de legaties van Engeland en België aangezocht om pogingen in het werk te stellen, ten einde voor gravin de Belleville, mej. Thulier en zeven andere Belgen, die onder beschuldiging van Belgische en Fransche krijgsgevangenen bij hun ontvluchtingen geholpen te hebben, ter dood veroordeeld waren, vergiffenis of verandering van straf te krijgen. De Paus liet daarop door den kardinaal staatssecretaris aan kardinaal Von Hartmann het verzoek overseinen met de vraag om den wensch des Pausen aan den keizer bekend te maken.

Z. H. de Paus heeft nu een telegrafisch antwoord van kardinaal Von Hartmann ontvangen, meldende, dat de keizer de voltrekking van de doodstraf geschorst en om een uitgebreid verslag in deze verzocht heeft.

De operaties op het Servische oorlogsterrein.

In „Het Vaderland" van l.l. Zaterdag houdt generaal H. P. Staal een uitvoerige beschouwing over de positie der oorlogvoerenden op de verschillende fronten, waarbij hij tot de conclusie komt, dat de Duitschers en hun Verbondenen zich waarschijnlijk wel zullen weten te handhaven in het Oosten zoowel als in 't Westen. De strategische beslissing ligt, naar het den schrijver voorkomt, voor het moment elders en wel naar alle waarschijnlijkheid ligt die beslissing thans in den Balkan.

De nieuwe actie, tegen Servië ingezet, moet een snelle zijn; zóó snel, dat zij geen tijd laat aan de vijanden om op de andere oorlogsterreinen blijvende voordeelen van beteekenis te behalen. Het blijkt dan ook wel, dat zij het zoodanig opvatten, want de operatie is met kracht ingezet en wordt met kracht voortgezet.

De Bondgenooten komen weliswaar het bedreigde Servië te hulp, doch of dit wel tijdig zal wezen of dat wij weer een herhaling zullen zien van te-late-hulp, zooals bij Antwerpen?

Oud-minister Staal is daarover erg pessimistisch gestemd:

„Hier blijkt nu nog eens weer het bezwaar dat eigen is aan bondgenoodschappelijk optreden. De Entente-Mogendheden komen niet met bekwamen spoed tot maatregelen van tegenweer: Er wordt onderhandeld: of de Italianen, die tegenover de Duitschers in de bergen en aan de Isonzo niet opschieten, in Albanië of elders zich bij de Entente-strijders zullen aansluiten; of deze laatsten van Saloniki, of van elders uit, de Serviërs zullen ondersteunen. En intusschen worden de dappere Serviërs van drie zijden (Noord, West en Oost) besprongen en loopen zij groot gevaar, om, als zij niet tijdig wijken in hunne bergen en in de richting van hun helpers, te worden verpletterd.

Die arme Serviërs! Hun valt ten deel wat de Entente-verbondenen ook ten deel lieten vallen, eerst aan de Belgen, en later aan de Russen, toen deze in doodsgevaar verkeerden, n.l. een machtig applaus voor hun heldenmoed, hunne dapperheid, enz. Hetzelfde hoort men nu weer voor de Serviërs, die toch zeker veel, l i e v e r zouden zien, dat men hun ijlings te hulp kwam.

Maar de Entente applaudiseert...... doch talmt en weifelt! Precies als bij het Russische geval."

De schrijver in het „Vad." meent te kunnen constateeren, dat er bij de Entente gebrek aan eensgezindheid van opvatting heerscht over hetgeen gedaan is en verder nog te doen valt.

„Hoe sterk — aldus vervolgt de schrijver — staat hiertegenover de tegenstander met zijn krachtige, centrale leiding, met zijn welbewuste samenwerking! Hoe meer kans heeft deze daardoor op een succes dat wel eens in hooge mate van invloed zou kunnen wezen op het geheele verloop van den oorlog!

Veel zal hierbij afhangen van hetgeen de Grieken verder zullen doen en van de oplossing van al die andere onzekerheden, waarvan ik hier voren melding maakte. De gebeurtenissen van de eerstvolgende dagen zullen dan ook allerzijds met groote spanning worden afgewacht.

Inderdaad de Balkan-quaestie zal belangrijke beslissingen kunnen brengen, die op alle andere oorlogstooneelen zullen worden gevoeld."

Maar wat ook in de toekomst moge geschieden, — met zekerheid valt het niet te zeggen — vast staat: dat de Entente, die zoo sterk opkwam en zoo fel afgaf tegen de schending der neutraliteit van België, nu zelve zich schuldig heeft gemaakt aan de schending der neutraliteit van een kleinen staat, van Griekenland.

Het wil den schrijver voorkomen, dat alles wat door de Entente wordt aangevoerd ter verontschuldiging of als verzachtende omstandigheid, aan het feit zelf niets afdoet. Aangenomen zelfs, dat Griekenland achter de coulissen met de Entente heult — en dat is toch volstrekt niet zeker — ook dan nog staat z. i. het feit der neutraliteitsschending vast:

„Een staat, die in een oorlog dreigt te worden betrokken, kan óf partij kiezen óf zich neutraal houden. Dit laatste doende kan hij als een der oorlogspartijen zijn gebied betreedt, zich daartegen met de wapenen verzetten of het laten blijven bij een protestverklaring.

België deed het eerste; Griekenland tot nog toe het laatste. Maar in ieder geval: zijn protest is een verzet, en daarvoor zou geen reden hebben bestaan als het partij had gekozen. Het constateerde dus, door zijn protest, dat het neutraal wilde blijven en een landing van de Entente op zijn gebied stelt dus beslist en zeker een schending der neutraliteit daar. Het kan en moet hierbij geheel buiten beschouwing blijven, in hoever het protest door Griekenland al dan niet gemeend is, m. a. w.: of de Grieksche Regeering in haar hart wel neutraal gezind is. Op hare officieele verklaring komt het dunkt mij geheel aan en die verklaring bewijst, dat de Entente schuldig is aan hetzelfde dat zij Duitschland zoo hoog heeft aangerekend."

Het is voorts zeer de vraag, of de landing in Saloniki in strategisch opzicht een verstandige operatie is. De troepen der Entente moeten nu, om aan de Serviërs de hand te reiken, een langen, moeilijken weg afleggen en zullen daarbij zoo goed als uitsluitend slechts door één spoorweg verband kunnen houden met hunne basis (Saloniki), waarbij dan nog komt dat die spoorweg door de Bulgaren gemakkelijk onbruikbaar kan worden gemaakt.

Inderdaad — zoo besluit generaal Staal — de Entente is tot nog toe in politiek, noch in militair opzicht zeer gelukkig!

Berichten uit de Kolonie.

Kerkelijke Berichten.

Tot Algemeene Overste der Eerw. Zusters Franciscanessen, verbonden aan het R. K. Onderwijs in onze Kolonie, is benoemd de Weleerw. Soeur Superieure van het Pensionaat Welgelegen SOEUR MARIE THÉODORIQUE;

Tot Algemeene Overste der Eerw. Zusters Franciscanessen verbonden aan de R. K. Ziekenverpleging op Curaçao, is benoemd de Weleerw. Zuster MARIE JOSEPHINE.

Onze oprechte gelukwenschen aan alle Eerw. Zusters en de nieuwe benoemde Oversten.

Nieuwe Kruisweg.

De Kapel van het St. Elizabethe-gasthuis werd verrijkt met een mooien nieuwen kruisweg.

Op plechtige wijze werden Zondagmiddag de 14 Staties en bijbehoorende kruisjes gewijd door Mgr. VUYLSTEKE. De rector van het Gasthuis, de Zeereerw. Pastoor J. v. BAARS hield bij den aanvang der plechtigheden een toepasselijke predicatie over de diepe beteekenis van den Kruisweg. Na de inzegening bad Z. D. H., de Apostolisch Vicaris, persoonlijk den Kruisweg voor. Na het *Te Deum* werd de zegen met het Kruis gegeven.

De Wegen.

Nu de regentijd is aangebroken, is het de juiste tijd om de noodige reparatie aan de buitenwegen te verrichten. De zacht geworden grond neemt thans het fijn gestampte gruis gemakkelijk op, en wordt daardoor weer spoedig hard.

Met weinig moeite zijn die kleine waterloopjes, midden door de wegen, te vullen, als men er maar vlug genoeg bij is, wanneer het pas geregend heeft. Wacht men daar te lang mee, dan ondervinden voetgangers en automobielrijders thans zeer veel last van die kleine oneffenheden, en later zijn de wegen weer onbegaanbaar door het neergestorte gruis.

De Breede Straat aan de Overzijde mag ook wel eens worden nagezien. De plassen worden daar langzamerhand putten, en dan, wee de kalveren!!

De Oogst.

We zijn nog ver van Maart en April, maar er moest toch al zoo iets te zien zijn op 't bouwland, wat een oogst deed verwachten. Heel veel is het echter nog niet. Over het algemeen staat de Maïs niet hooger dan een hand; hier en daar is men pas aan 't planten.

Op Aruba is de toestand veel gunstiger; over een paar weken is daar de ellende geleden en hebben de menschen weer te eten en te drinken.

De Raffinaderij.

Donderdag ll. zijn weer nieuwe kopstukken van de groote onderneming hier via New York aangekomen. 't Gaat nu gauw beginnen. De ijzeren reuzentanks komen de volgende week met de *Venezuela*.

Onderwijs.

Bij het einde van het schooljaar legden de volgende leerlingen van het St. Thomas college met succes eind-xamen af in de vakken van den handelscursus:
René Araugo, Ernest Martijn, Oswald Vidal en Augusto Vos.

Onze oprechte gelukwenschen!

Hoog bezoek.

De Gouverneur, vergezeld van zijn militairen adjudant, bracht 22 dezer een bezoek aan de zusterschool op Pietermaai en op den 24n d. a. v. aan de zusterscholen te St. Willebrordus en Santa Maria.

Polly Arneman ✝

Hedenmorgen is plotseling overleden de Heer HIPOLITO ARNEMAN, sinds jaren een volijverig drukker onzer Drukkerij. Hij was een uitstekende werkkracht, en zeer pleizierig in den omgang.

De goede God schenke zijner ziel de eeuwige rust en aan zijn Ouders en familie den noodigen troost.

Kamer van Koophandel.

Bij de gisteren gehouden verkiezing van drie leden voor de Kamer van Koophandel en Nijverheid werden herkozen de heeren H. J. COHEN HENRIQUEZ en G. A. WINKEL, terwijl in de plaats van den heer MR. C. HENRIQUEZ, die niet meer in aanmerking wilde komen, de heer D. DE MARCHENA JR. gekozen werd

Dankbetuiging.

Ontvangen van de H. H. Rivas Fenseho inlichtingen omtrent de *Red D Line* en een fijne brochure der *Compañia Trasatlántica* alsook van den Heer W. R. Menkman inlichtingen omtrent de K W I M. Onzen oprechten dank.

Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië.

Tot Gouverneur Generaal van Ned.-Indië is benoemd de heer J. P. graaf van Limburg Stirum, toe nu toe gezant in Zweden.

Officieele Berichten.

De onderwijzer 2de klasse, S. van de Vrede, is eervol ontheven van het geven van onderwijs aan de normaallessen in de vakken schrijven, natuurkennis en zingen en de tijd. onderwijzer 1ste klasse, K. van der Heyde, is daarmede belast.

Aan den gouvernements-geneeskundige op St. Eustatius, J. M. Griffith, is tot herstel van gezondheid drie maanden verlof verleend, en de gouvernements-geneeskundige op Saba, D. S. Bergen, is tevens belast met de functiën van den heer Griffith.

Aan den onderwijzer 3de klasse bij het openbaar onderwijs in deze kolonie, J. B. Prince, is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

De Gezaghebber van Saba P. L. Gersira, met verlof, is in zijne functiën van Gezaghebber hersteld; en de heer W. J. C. van Leeuwen eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van Gezaghebber van Saba, en weder tijdelijk werkzaam gesteld ter Gouvernements Secretarie.

Aan den deurwaarder-cipier op Aruba A. M. van Embden is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Regenval

Duranti Juna: di October

	m.M.
Fort Amsterdam	51.5
Westpunt	39.8
Plantage Siberië	56.
Dokterstuin	41.
Kl. St. Martha	46.7
Hoffi Abao	47.4
Cas Chikitoe	78
Sta. Maria	100.7
Plantage Gr. St. Joris	36.
Wilhelmina-tuin	64.3
Sta. Rosa	92.
Beekenburg	22.2
Noordkant	56.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven

Alfred Antonia, Agustin Baes. R. de Castro, Nicolas Melchor, Leonard Piterson, Isidora Scourbourough, Leoncito Ventura, Enid Wilson, M. R. Vargas, Lopez Mendes.

Aangeteekend stuk: Melania I. Villaroel.

Drukwerken: Sociedad Amparo de los Pobres, Soc. Santa Ana, Soc. San Bernardo, Clara Abigail Hilda, Soc. San. José, Soc San Luis, *Soc.* San Pablo, *Soc. San* Pablo Joaquin. *S* H de Perdomo, *Soc San* Roberto, *Soc San* Sintiago, *Soc San* Vincento

Drukwerken zonder adres: Eenheid, La Gazette de Hollande, Le Journal, Geldersche Courant

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 26 Nov. 1915.

AARDNOTEN (Pindas) per KG........		—
ZOUT per vat van 130 K.G........	f	0.80
DIVIDIVI per K.G..........	„	0.06½
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„	0.40
id. per KG. 2e kw.	„	0.30
HUIDEN per K.G..........	„	0.70
GEITENVELLEN per K.G..........	„	0.80
WOL per K.G..........	„	0.10
SCHAPENVELLEN per stuk..........	„	0.50
BEENDEREN per K.G..........	„	0.02
RECINUS-ZAAD per K.G..........	„	0.05
STROOHOEDEN (hippijapa).		
Kwaliteit No. 1..........per dozijn	„	3,12½
„ „ 1 (gebleekt) „ „	„	3.25
„ „ 2 „ „	„	5.
„ „ 3 „ „	„	—
„ „ 3 „ „	„	—
„ „ 4 „ „	„	7
„ „ 5 „ „ OLA	„	6,25
„ „ 6 „ „	„	8
„ „ 7 „ „	„	9
„ „ 8 „ „ OLA	„	
„ „ 9 „ „	„	12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„	
„ „ 11 „ „	„	
„ „ 12 „ „ OLA	„	
„ „ 13 „ „	„	
„ „ 14 „ „ OLA	„	
„ „ 15 „ „	„	
„ 1 van 25 c.M. of minder	f.	

Ratten.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiscalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd 24 ratten

Muziekuitvoering.

PROGRAMMA.

1. Union et Concorde. Pas Red. Covaert.
2. L'Enlevement du Serail Ouverture Mozart
3. Dolores Valse Waldteufel
4. La punta della spada Fantaisie E Roux
5. Carmelita Danza J Campos
6. El matator Marche v. Jardin
7. Un ballo in Maschera Fantasie Verdi
8. Anona Intermezzo Two Step V. Grey
9. Uno de tantos Danza J. Boskaljon

Zondagavond 7.30 uur. Overzijde.

Nederland.

Mr. L. W. H. Regout. ✝

De Mail van verleden Zaterdag bracht op het onverwachts het treurige bericht, dat Zijne Excellentie Mr. REGOUT Buitengewoon Gezant van Nederland bij den H. Stoel, ernstig ziek was. Aan de Nederlandsche Regeering was hiervan kennisgegeven. Mvr. REGOUT zou ijlings naar Rome reizen om haar man bij te staan in zijn laatste oogenblikken. Zich zeer goed bewust van zijn toestand vroeg de hooge lijder om de H. Sacramenten der stervenden welke hij met stichtende godsvrucht ontving. Mvr. REGOUT is nog juist op tijd gekomen. De Mail van Donderdag ll. vermeldt het afsterven van Zijne Excellentie op Woensdag 27 October, juist zijn 54sten verjaardag, in het bijzijn zijner Echtgenoote en Dochter. Deze vroege dood is wel een tragisch verscheiden. Nederland verliest in Mr. REGOUT een zijner voorname mannen, de H. Kerk een zijner edelste zonen.

Hij was uitgezonden door Nederland naar de eeuwige stad om te zien wat hij doen kon voor den vrede, nu is hij opgegaan naar het Eeuwig Jerusalem naar het Rijk van den onvergankelijken vrede.

R. I. P.

Buitenland.

Een der onvermijdelijke gevolgen van den wereld-oorlog, die juister, de *Europeesche* oorlog kan worden genoemd, is, dat de positie van ons werelddeel en financieel, én economisch, én staatkundig ook, danig dreigt te verzwakken. Meer dan eens is er reeds op gewezen, hoe met name de Europeesche Staten in geldelijk opzicht afhankelijk zullen worden van Amerika, dat tevens volop gelegenheid heeft zijn handel en industrie op geweldige wijze uit te breiden, terwijl, last not least, de regeering te Washington de handen geheel vrij heeft in het regelen van vraagstukken — men denke aan Mexico — waarbij ook Europeesche belangen zijn gemoeid.

Staan zóó de zaken op het Westelijk halfrond, in het verre Oosten zien wij, hoe het land der „Rijzende Zon" zich beijvert zijn positie zoo sterk te maken, dat daarmee een onaantastbaar overwicht kan worden bereikt. Door de verwikkelingen en den broeder-moordenden krijg in het verwaasde Europa valt Japan de eene vrucht na de andere in den schoot. Nimmer werd het een zoo schoone gelegenheid geboden, zijn wenschen tot werkelijkheid te maken, zijn aspiraties te bevredigen. De succesvolle oorlog tegen China in 1894 en die tegen Rusland, tien jaren later, schonken het groote voordeelen; maar met veel minder inspanning dan toen schijnt het thans op weg, nog veel méér te bereiken. De Engelschen hielpen het de belangrijke Duitsche kolonie Kiautschau te veroveren, maar het is wel boven allen twijfel verheven, dat de winst alléén voor het Rijk van den Mikado zal zijn. En nu weer komt het bericht, dat Rusland het nog resteerende noordelijke deel van Sachalin aan Japan heeft afgestaan. Maar dit is niet alles en lijkt zelfs niet het voornaamste. Van meer beteekenis is, of kan althans worden, dat het eilanden-rijk zijn invloedssfeer in Achter-Azië steeds verder uitbreidt en daar, zooals wij zeiden, streeft naar de overheerschende positie, zoo niet naar de alleen-heerschappij.

Van de zijde der Entente-mogendheden werd blijkbaar verwacht, dat Japan een werkzaam aandeel zou nemen aan den strijd in Europa. De Fransche pers althans liet zich herhaaldelijk in dien zin uit. En reeds in het vorige najaar bevatten sommige Fransche tijdschriften kaarten, waarop een lange zwarte lijn den weg aangaf, waarlangs Japansche troepen Rusland zouden te hulp komen in den strijd tegen de Duitschers. Geen Japansche soldaat heeft echter dien weg betreden. Wel schijnt Japan, evenals Amerika, krijgsmateriaal aan de bondgenooten te hebben geleverd. Maar de soldaten hield het thuis, of althans in de nabijheid, om ze te kunnen gebruiken, waar en wanneer het dit noodig oordeelt. Dezer dagen dook het bericht van Japansche hulp op de Europeesche slagvelden weder op. De Mikado zou een hulpleger zenden, om voor den Balkan zijn gewicht in de schaal te leggen; maar ook dit bericht vond reeds tegenspraak. Het is sinds lang duidelijk, dat Japan zijn zaak niet identiek acht met die der Entente, dat het louter zijn *eigen* weg gaat en zijn *eigen* belang zoekt en dat het niets anders wenscht, dan zooveel mogelijk te profiteeren van de tijdsomstandigheden. Het Aziatische Keizerrijk vocht *tegen* Duitschland, om een gewichtige kolonie te kunnen machtig worden, waarop het reeds vroeger, tegen het einde der vorige eeuw, het oog geslagen had; — het vocht dus *met* de Entente, maar het vocht niet *voor* de Entente. Het is integendeel bezig den vreemden, en dus ook en vooral den Europeeschen invloed in zijn omgeving al verder weg te dringen, en het groote, maar logge en reeds eenmaal verslagen Chineesche Rijk gaandeweg onder zijn invloed te brengen.

Het land van de Rijzende Zon rijst inderdaad snel. Zijn machtsstelling wordt dag aan dag sterker, naarmate de groote mogendheden van het oude Europa elkaar dag aan dag meer uitputten en vernielen. „Japan", schreef reeds eenige maanden geleden de heer Knobel in de *Vragen van den Dag*, „heeft nu de vrije hand en zal deze, zoo zwaar mogelijk op China leggen. Dit voor den naasten tijd althans, want zijn eigenlijken slag zal het vermoedelijk slaan, wanneer, aan het einde van den tegenwoordigen oorlog, de volkeren van Europa zijn uitgeput." En na dan o. m. te hebben aangeduid, hetgeen het land van den Mikado in dezen oorlog reeds verkreeg, ging de deskundige schrijver voort:

De eilanden in den Stillen Oceaan, de ijzer- en steenkolen–beddingen in Schantoeng, de spoorwegen in deze Chineesche provincie, de haven van Tsingtau (hoofdplaats van Klautsjau), het zijn alle stukken van waarde op het schaakbord der Japansche hegemonie; stukken, passende in het kader eener staatkunde, welke in Port-Arthur een voortreffelijk steunpunt heeft voor hare macht ter zee en te land. Peking heeft onder de schaduw der vlag van de Rijzende Zon, geplant in Korea, in Oost-Mongolië, in de aan den Zuid-Mantsjoerischen spoorweg gelegen garnizoenen. Komt deze druk uit het Noord-Oosten, van Schantoeng met Tsingtan wordt uit het Zuid-Westen pressie uitgeoefend. Tegelijkertijd wordt het gedeelte van den Stillen Oceaan, dat de Chineesche kust tot ver in het Zuiden bevochtigt, een Japansch meer. Immers, behalve op de reeds genoemde punten, is Japan ook meester op Formosa, terwijl de tegenover dit eiland liggende Chineesche provincieën Foekliën en Tschekiang thans reeds in economischen zin als het ware tot Japan behooren. Naar verluidt, is de Yen, het Japansche geld, onder de bevolkingen dezer provinciën, al waar het Japansche element zich steeds vermeerdert, reeds in ruime mate in omloop. Welken invloed een en ander zal hebben op de voorname Europeesche belangen in het centrum van China, met name in het Yangtszedal, laat zich gemakkelijk denken. Nu Tsingtau gevallen is en daarmede Duitschlands macht in die streken verdwenen, vormt het Engelsche, weinig beduidende Wei Hai Wei geen tegenwicht van eenige beteekenis.

China is aldus op weg onder Japansch protectoraat te komen.

Met hee in de laatste decennia verkregen gebied telt Japan thans tusschen de 70 en 80 millioen bewoners. Ook de groei van dit bevolkings-cijfer wijst op een snelle vlucht. De schrijver van bovengenoemd tijdschrift-artikel spreekt van „de crisis in Oost-Azië". Inderdaad schijnen daar groote gebeurtenissen en groote veranderingen komende te zijn. Is ook in China niet weer een beweging gaande, om de monarchie te herstellen? Niemand kan zeggen, welk een ommekeer en welke verrassingen de toekomst, wellicht een naaste toekomst, in haar schoot bergt. Maar ook zonder zich den profetenmantel te willen omhangen, kan men wel voorspellen, dat bij al hetgeen in Oost-Azië gebeurt, of nog staat te gebeuren, Japan een belangrijke rol zal spelen, en de Europeesche oorlog deze jongste der groote mogendheden meer vooruit en op een veel hooger peil zal brengen, dan men tot nog voor kort mogelijk had gehouden.

De economische toestand.

Voor het eerst, sedert het uitbreken van den wereldoorlog, is de koers van de Duitsche Rijksmark beneden de 50 gedaald. De laagste noteering was onlangs tot f 49.72½ teruggeloopen.

Wanneer men den staat der Duitsche Rijksbank d.d. 30 September bekijkt, behoeft men zich over dezen teruggang van den Mark-koers niet te verwonderen.

Blijkens dien Bankstaat bedroeg de goud- en zilvervoorraad der bank 2 456 879 000 Mark. Hiertegenover stond een bedrag van 6 157.630.000 Mark aan in omloop zijnde Bank biljetten.

Schijnbaar is deze toestand nog zoo buitengewoon ongunstig niet. Er is nog een dekking van bijna 40 %. Maar de Bankstaat vertoont andere zéér ongunstige factoren. Onder de activa komt een bedrag van bijna 7½ milliard aan wissels en 885 millioen aan schatkistbiljetten voor. Dit zullen voor een groot deel wissels op de schatkist zijn, want er gaat in Duitschland thans weinig om buiten de leveranties aan den Staat.

Deze 8,4 milliard vormen een dekking van weinig betrouwbare soort, al werd ook op de derde oorlogsleening voor 12 milliard geteekend.

Want voor eenieder, die nog in staat is zich buiten de begoocheling van dien milliardendans te houden is het duidelijk, dat de economische ondergang daarachter grijnst. Het is alsof thans de volkeren als parool hebben aangenomen:

Lasst uns, was auch dräue
Weil wir das verstehn
Ohne Furcht und Reue
Lächelnd untergehn!

Zij pralen met hun rijkdom, de een tracht den ander te overtroeven in grootdoenerij. Maar de waarheid is, dat het einde economische ondergang *moet* zijn.

Er is weer 12 milliard geteekend op de Duitsche Staatsleening, en men vindt dit prachtig. Als een bewijs van de offervaardigheid van het Duitsche volk is het ook te waardeeren; maar onmiddellijk dringt zich het gevoel, dat de volkeren misleid worden over den waren toestand, tusschen ons en deze waardeering.

In totaal heeft de Duitsche Staat thans 25 milliard geleend van zijn eigen bewoners.

Het totale bezit in Duitschland werd vóór den oorlog geraamd op een waarde van 316 milliard. In dit bezit zijn dan echter inbegrepen de geheele bodem, alle mijnen, fabrieken, enz. enz.

De rente van dit bezit, gekweekt door den arbeid, vormt de kosten van levensonderhoud, genot en besparing van Duitschlands bevolking. Zij bedroeg in ronde cijfers ongeveer 30 milliard jaarlijks. Men kan dus zeggen, dat de oorlog reeds bijna de geheele jaaropbrengst van het Duitsche bezit heeft verslonden, want de totaalsom der drie oorlogsleeningen blijft nog altijd pl.m. 5 milliard ten achter bij het bedrag van 30 milliard, dat de oorlog reeds verslond. Anders voorgesteld rust op het gansche bezit der Duitsche natie, alléén uit hoofde van den oorlog, een hypotheek, welke 10 % van de waarde vertegenwoordigt of ging er in ruim één jaar tijds 10 % van het nationale vermogen verloren. Nu is het toch duidelijk, dat een voortschrijden op dezen weg tot onafzienbare rampen moet leiden. De wet der menschheid, dat zij in het zweet haars aanschijns haar brood zal eten, geldt nog altoos. De vruchtbaarheid der aarde is niet zóó groot, dat ongestraft een groot deel der productie voor vernieling kan worden bestemd.

Reeds lang vóór den oorlog berekende de Oostenrijksche socioloog, Philipovitsj, dat slechts 10 % der productie weeldeproductie is.

En men zou meenen, dat het verspelen niet alleen van die 10 % weeldeproductie doch van de geheele productie van een geheel jaar, door de volkeren kan worden gedragen?.....

Een dergelijke krachtproef moet noodzakelijkerwijs tot ontwrichting van het economisch raderwerk leiden. Nu reeds zal het Duitsche volk na den oorlog, alleen aan rente, 1500 millioen Mark per jaar moeten opbrengen, afgezien van de aflossingen. En de oorlogskosten stijgen maandelijks met 2 milliard!

Dergelijke lasten worden ondraaglijk; en hoogstwaarschijnlijk moet een afschrijving in eens van alle oorlogsschulden worden tegemoet gezien.

Dientengevolge zouden de groote kapitalen zwaar worden getroffen; want zij vooral, hebben zich op de oorlogsleeningen geworpen. Maar het treffen der groote Kapitalen beteekent, bij de economische structuur der huidige maatschappij, vermindering van productieve kracht. En ook dát ware hoogst bedenkelijk, nu de dood van millioenen toch reeds het productievermogen ten zeerste heeft benadeeld.

Het is dan ook onmogelijk te zeggen, wat er ten slotte uit den economischen chaos zal groeien; maar dat men zich op geheel nieuwe toestanden moet voorbereiden, mag toch wel met vrij groote zekerheid worden aangenomen. Langs den gebruikelijken weg der goeddeels op onhoudbaren grondslag berustende hedendaagsche economie schijnt de crisis, welke de oorlog gaat teweegbrengen, onoplosbaar.

Om onzijdig te blijven, willen we deze verwachting nog even toetsen aan den economischen toestand van het toch bijzonder rijke Engeland.

Volgens de mededeeling van Asquith bedroegen de Engelsche oorlogskosten gedurende de eerste 17 dagen van Juli ruim 54 millioen ponden sterling d.i. 648 millioen Hollandsche guldens of ongeveer 38 millioen per dag. Sindsdien zijn ze waarschijnlijk tot boven de 4 millioen pond per dag gestegen.

Nu bedraagt het jaarlijksch inkomen der rijke Engelsche natie 2300 millioen ponden sterling, of 27.600 millioen gulden. Hiervan moeten 22.800 millioen worden besteed voor levensonderhoud.

De overige 4.800 millioen vormen in normale tijden de Engelsche besparing, die in allerlei productieve ondernemingen wordt belegd, waardoor dan weer de voorraad goederen toeneemt en de toekomst voor het nageslacht wordt verzekerd.

De toestand is nu zóó, dat in één oorlogsjaar de besparing van drie à vier vredesjaren wordt vernietigd.

Men onderschatte dit niet. Die besparing is geen winst. Ze is volstrekt noodzakelijk, wil het komende geslacht, dat *talrijker* zal zijn dan het huidige en dus ook meer noodig heeft, zich kunnen handhaven op den trap van beschaving en ontwikkeling, dien het huidige geslacht heeft bereikt. Het gemis dezer besparing beteekent dus verarming, achteruitgang, ellende in de toekomst.

En ook...... tóch kan dit alles ten slotte ten goede werken, als wijze wetten de schulden zullen verhalen op de weelde. Dan kán er in dezen toestand zedelijke winst schuilen.

Het zal de taak zijn eener breed opgezette, christelijk democratische politiek uit het kwaad der economische ontwrichting het goede eener maatschappelijke ordening naar Christelijk beginsel te doen opbloeien.

Op het oogenblik is de ontwikkeling van den economischen toestand nog onmogelijk te overzien. Alleen kan met zekerheid worden gezegd, dat den minder bedeelden een harde toekomst wacht, wanneer van de geweldige schulden der natiën rente en aflossing gedragen zouden moeten worden door het uit arbeid voortkomende nationale inkomen.

De tijden dringen naar een algeheele economische reconstructie der maatschappij op den grondslag van het groote beginsel der Christelijke maatschappij–leer.

Van de vraag, of de groote tijden ook de groote mannen zullen vinden, die met vastberadenheid aansturen op de verwezenlijking van deze beginselen, hangt het wel en wee af van het geslacht, dat dezen oorlog zal overleven.

Zoo ja, dan nadert het christelijk herstel. Zoo neen, dan dreigt na den oorlogsjammer, de wellicht nog grooter ramp der sociale revolutie.

P. *Het Centrum.*

HAVEN-NIEUWS
VAN 20 NOV. – 4 DEC.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Maracaibo	P W Johnson	20 Nov	New-York	20 Nov	Maracaibo
Oranje Nassau	D Haasnoot	17 „	New-York	18 „	Amsterdam
Pr der Nederl.	Hartog	27 „	Amsterdam	28 „	New-York
Merida	A Johanson	21 „	Maracaibo	22 „	La Guayra
Merida	A Johanson	24 „	La Guayra	25 „	Maracaibo
Maracaibo	P W Johnson	25 „	Maracaibo	25 „	New-York
Philadelphia	G W Goodman	25 „	New York	25 „	La Guayra
Philadelphia	G W Goodman	1 Dec	La Guayra	1 Dec.	New York
Merida	A Johanson	1 „	Maracaibo	1 „	Maracaibo
Zulia	S S Morris	4 „	New York	4 „	Maracaibo
Nickeric	J P v/d Borden	4 „	Amsterdam	5 „	New York
Venezuela	J C Metus	5 „	New York	6 „	Hampt Roads
Siena	M Minetti	24 Nov	Génova	24 Nov	Colon
Tabor	Nilsen	24 „	Norfolk	?	Cuba
Sienia	M Minetti	3 Dec	Colón	3 Dec	Génova

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Estelle H	20 Nov	Aruba	*Virginia H*	20 Nov	Vela de Coro
Gacela H	20 „	Maracaibo	*Ana Luisa*	20 „	Sto. Domingo
Maria Leoncita	22 „	Aruba	*Maracaibo V*	20 „	Maracaibo
Nereida H	23 „	Maracaibo	*Clicia H*	20 „	Maracaibo
Mina V	23 „	Vela de Coro	*John Blackw.*	20 „	Barbados
Diana V	23 „	Maracaibo	*Maria Leoncita*	23 „	Aruba
Alix H	24 „	Barbados	*Estelle H*	23 „	Isla Barlovento
Virginia	24 „	Vela de Coro	*Diana V*	24 „	Maracaibo
Rosa Maria H	26 „	Aruba	*Rosa Maria*	26 „	Aruba
Rita Otilia V	27 „	Maracaibo			